

Van: [REDACTED]
Verzonden: zondag 2 maart 2025 19:56
Aan: Griffie West Betuwe
Onderwerp: Waarom alle politieke partijen in de gemeente Hof van Twente sier-en bollenteelt wil verbieden
Bijlagen: Toelichting verbod sierteelt lelieteelt in Hof van Twente.docx

U ontvangt niet vaak e-mail van [REDACTED] [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte voorzitters en fractieleden van de politieke partijen in West- Betuwe,

Hierbij zend ik u een interessant artikel over de sier-en/of bollenteelt in de gemeente Hof van Twente. De politieke partijen in deze gemeente willen, beargumenteerd, deze giftige teelt verbieden. Dit is een groot contrast met de visie van de gemeente West-Betuwe. Deze verschuilt zich onterecht achter het legale gebruik van door de CTGB goedgekeurde middelen, terwijl het CTGB zelf toegeeft de gevolgen op lange termijn niet goed te hebben getest. Sterker nog het CTGB uit zijn zorgen over een mogelijk verband tussen het gebruik van pesticiden en de ontwikkeling van de ziekte van Parkinson. Zelfs rechters gaan mee om de sierteelt te verbieden in de omgeving van woningen.

Ook met betrekking tot het handhaven van het voorzorgprincipe (waardoor bepaalde handelingen niet mogen worden verricht indien de mogelijkheid bestaat dat dit schade veroorzaakt aan het milieu of de volksgezondheid) geeft de gemeente West-Betuwe niet thuis. Ondanks het sierteelt verbod in steeds meer gemeentes vindt de gemeente West-Betuwe dat zelfs (deels) binnen de bebouwde kom van Tricht, naast bewoning, peuterspeelzaal etc. de meest giftige pesticiden mogen worden gebruikt. De teler hoeft zelfs geen spuitplan te presenteren dus mag alles gespoten worden. De gemeente ontkent zelfs dat de geplande pioenrozen kwekerij schadelijk is voor het milieu en de volksgezondheid. De gemeente vindt het belang van een ondernemer belangrijker dan de volksgezondheid van de eigen bevolking en laat hiermee de inwoners van Tricht aan hun lot over.

Wij hopen dat met het bovengenoemd artikel de gemeente West-Betuwe en de politiek terugkeert naar de realiteit en de bewoners van Tricht beschermt en een gezonde leefomgeving garandeert.

Met vriendelijke groet

Werkgroep 'Stop pioenrozen Tricht'

Toelichting waarom alle politieke partijen in gemeente Hof van Twente sier- en/of bollenteelt willen verbieden.

Inleiding

In februari '25 heeft de gemeenteraad van de Gemeente Hof van Twente unaniem voor een motie gestemd met de opdracht aan B en W:

verzoekt het college om:

- Te onderzoeken wat de juridische mogelijkheden zijn om lelieteelt te verbieden dan wel aan banden te leggen en hoe die kan worden opgenomen in het omgevingsplan;
- Samen met blijvende agrariërs, grondeigenaren en andere partners in het buitengebied op zoek te gaan naar alternatieven die bijdragen aan een toekomstbestendige landbouw en aan verdienmodellen voor grondeigenaren.

Gezien de unanimiteit is het interessant om te analyseren welke argumenten ten grondslag liggen aan deze motie.

Overigens lijkt de vraag om te onderzoeken reeds beantwoord te zijn omdat er een juridisch zeer goed onderbouwde handleiding voor gemeenten is verschenen:

<https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Gemeentelijk-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen.pdf>

De discussie over sierteelt / bollenteelt / lelieteelt is primair ontstaan door de waarschijnlijke effecten op de gezondheid van mensen, de natuur en het milieu. Er zijn echter ook **andere gevolgen** als er in een gemeente steeds meer sier- en/of bollenteelt komt. Daarnaast zijn er ook **secondaire gevolgen** door de acties van tegenstanders van teelten met excessief gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dus ook als de argumenten m.b.t. gezondheid niet worden gedragen, zijn er veel redenen om toch deze teelten te verbieden.

Landbouwbelang

De landbouw heeft het moeilijk en er stoppen veel bedrijven. Daarbij is ook een verschuiving te zien van melkveehouderij naar akkerbouw. Echter, grond die verpacht wordt voor lelieteelt, is niet de oplossing voor de landbouw.

Ten eerste gaat het relatief om niet zo veel hectares. In Hof van Twente gaat het om 30 tot 40 hectare lelies, terwijl de gemeente meer dan 21.000 ha groot is. Lelies vormen dus geen oplossing.

Daarnaast staat een substantieel deel van de lelies op grond waarvan de eigenaar geen actieve boer is. De grond is geërfd of ze zijn gestopt als boer, dan wel afbouwend.

Als bollen niet waren toegestaan waren deze ha's dus niet verhuurd aan de lelieteler, maar aan andere boeren. Die zitten om grond te springen omdat ze moeten extensiveren en met name ruimte nodig hebben voor de vee en mest.

De lelieteler komt met een 'dikke portemonnee' en betaalt vijfmaal meer dan dat een melkveehouder kan betalen.

De lelieteelt heeft dus een sterk negatief effect op de lokale grondmarkt.

Dus als je wilt opkomen voor de eigen boeren, de gezinsbedrijven, de melkveehouderij, dan is een verbod op bollenteelt juist een oplossing.

De lelieteler in Hof van Twente is een ondernemer met meerdere BV's, waarvan sommige af en toe failliet gaan, in januari '25 ging bijv. de holding failliet. Daar blijven dus leveranciers met een scheur in de broek achter.

De teler huurt ca. 60 Polen in voor het seizoenswerk. Hij zorgt dus niet voor werkgelegenheid in de gemeente en zelfs niet in NL gezien de nodige arbeidsmigranten (waar ook veel problemen mee gepaard gaan).

Al met gaat het dus om een ondernemer waar niet iedereen enthousiast over is.

Welk belang wil de gemeenteraad dienen? Deze ondernemer of de eigen boeren en de volksgezondheid van de eigen bevolking?

De lelieteler in Hof van Twente heeft zelf gespecialiseerde machines. Door de komst van de teler raken de plaatselijke loonwerkers werk kwijt omdat ze op die percelen geen hooibalen meer hoeven te maken of mais te kneuzen.

In discussies over landbouw gaat het vaak over voedselzekerheid. Bij veel burgers is er begrip voor dat bij voedselproductie gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Maar dat is hier niet het geval. Het gaat om een sierproduct bedoeld voor de export. Dat is een belangrijke reden dat er juist weerstand is tegen de sierteelt.

Het verzet tegen de bestrijdingsmiddelen groeit. Dit kan straks voor de eigen boeren ook grote gevolgen hebben. Nu kunnen ze nog middelen gebruiken in mais, uien, aardappels. Maar door de extreme inzet van bestrijdingsmiddelen bij lelieteelt komt alles ter discussie. Met andere woorden; de sierteelt schaadt het imago van de gewasbestrijdingsmiddelen in het algemeen. Je kan dus beter de lelieteelt aanpakken en zo de discussie weer dempen.

Boeren in de omgeving van de lelieteelt zijn ook verontrust. Biologische boeren al helemaal, vanwege drift van de middelen, maar ook andere boeren vrezen dat ze straks de dupe worden. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren i.v.m. normen voor stoffen in het grondwater of de bodem. Een voorbeeld is de Kader Richtlijn Water, waarbij de normen per waterlichaam worden gemeten en daar worden ook maatregelen voor genomen. Normen kunnen bovendien de aankomende jaren ook scherper worden gesteld. Dus door een lelieteler in het gebied, kunnen de normen worden overschreden en daardoor zullen ook andere boeren beperkt worden.

De vraag is of de boeren die het land verpachten voor lelieteelt door hebben wat de teelt doet met hun grond; niet alleen restanten middelen, maar ook de gehele structuur van de grond ziet er slecht uit. Terwijl er meer aandacht komt voor het bodemleven, en de schade daaraan steeds meer als groot probleem voor de landbouw wordt gezien.

Overige gevolgen

Bijna iedereen in het buitengebied is desgevraagd tegen het excessieve gebruik van bestrijdingsmiddelen. Niet iedereen wil zich daarover in het openbaar uiten.

In de Hof van Twente, waar tamelijk recent lelies zijn verschenen, zien we dat boeren, die grond verpachten aan lelieteler, sociaal worden uitgesloten. Ze worden 'nog wel gegroet, maar niet meer aangesproken'.

Ook is er sprake van acties die door deze verpachters als bedreigend worden ervaren; ze vinden anonieme brieven in hun bus e.d.

De lelieteelt brengt dus grote schade toe aan de sociale cohesie en noaberschap in het buitengebied.

Tegenstanders van het excessieve middelengebruik gaan actie voeren. In Hof van Twente is huis aan huis een flyer verspreid, worden plannen gemaakt voor petities, spandoeken e.d. In een aantal andere gemeenten zijn rechtszaken gevoerd – en gewonnen – tegen lelieteelt in de buurt van woningen. Dergelijke zaken halen het landelijke nieuws. Binnen de gemeente zit men niet te wachten op de 'zaak Markelo'. De tegenstanders werkten ook aan het plan om een site te maken met 'Don't visit Hof van Twente'. Daarop zouden de leliepercelen worden aangegeven met daaromheen grote cirkels met de waarschuwing dat je daar niet op een camping moet gaan staan of een B en B huren, etc.

Door de aangenomen motie in de gemeenteraad lijkt deze site nu niet te verschijnen. Als dat wel was gebeurd zou er zeker landelijke aandacht voor kunnen zijn gekomen.

Deze actie tegen de lelieteelt zou daarmee grote schade veroorzaken aan het imago van de gemeente en negatieve gevolgen hebben voor het toeristisch recreatieve product. Daarmee is ook een deel van de inspanningen voor promotie van de gemeente een desinvestering.

Dergelijke acties kunnen ook in andere gemeenten worden opgepakt.

Er zijn plannen om volgend jaar een week voor de verkiezingen een campagne op te zetten waarbij de bewoners in de Hof wordt gewezen op welke partijen kiezen voor gezondheid en welke voor 'geld verdienen door een enkele grondeigenaar'.

Belangen afweging

De gemeenteraad dient de belangen af te wegen tussen die van de lelieteler en de nadelen die hierboven zijn genoemd voor de eigen landbouw en het imago van de gemeente als groene, schone omgeving waar het fijn is om te recreëren.

Daarnaast zijn er wel degelijk een groot aantal redenen die te maken hebben met de volksgezondheid.

Bedenk dat naarmate meer gemeenten sier- en bollenteelt verbieden deze teelt uitwijkt naar de gemeenten waar het wel toegestaan wordt. Die lopen het risico 'de vieze gemeente van de regio' te worden.

Gezondheid

Er is discussie over de gezondheidseffecten van bestrijdingsmiddelen.

In de bijlage bij deze notitie is een overzicht opgenomen van de officiële rapporten met de belangrijkste citaten.

Sommigen ontkennen per definitie de negatieve gevolgen voor de gezondheid omdat de middelen zijn 'goedgekeurd'. Dat is niet correct en rechters gaan mee in de eis om deze teelt te verbieden in de omgeving van woningen e.d.

De argumenten zijn die rechters daarbij noemen zijn:

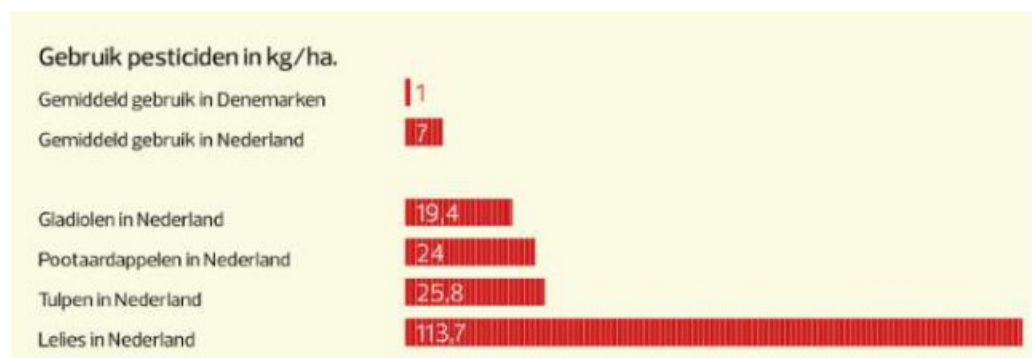
Bij de testen wordt geen onderzoek gedaan naar de neurologische gevolgen van blootstelling op de langere termijn. Dus geen onderzoek naar neurodegeneratieve ziekten (waarbij zenuwcellen afsterven) zoals Parkinson, ALS en Alzheimer.

Ook het effect van cocktail van middelen en het effect van opstapeling wordt niet onderzocht. De testen zijn daarvoor over het algemeen van te korte duur. Ook wordt bij de testen geen onderzoek gedaan naar ontwikkelingsstoornissen van kinderen en ongeboren kinderen.

De gewasbeschermingsintensiteit (het gebruik per ha) ligt bij lelies ongeveer 10 maal zo hoog als bij aardappelen en 100 maal zo hoog als bij wintertarwe.

Bijna een kwart van het totale Nederlandse gebruik vindt plaats in de sierteelt, terwijl de sierteelt slechts 1,7% van het totale areaal aan landbouwgrond beslaat.

Nederland staat ondanks haar kleine landoppervlak op de zevende plaats van grootste gebruikers van pesticiden in de EU. Per hectare wordt in Nederland 8,9 kg bestrijdingsmiddelen gebruikt. Alleen op Cyprus ligt dit getal hoger (9,1 kg/ha), maar Cyprus gebruikt veel zwavel, wat een stuk minder giftig is dan synthetische pesticiden.

Het gaat te ver om in de notitie alle gezondheidsinformatie op te nemen. Er is zeer veel goede informatie te vinden op de site van Aardige Buren, zowel over alle wetenschappelijke onderzoeken als de gevoerde rechtszaken.

<https://aardigeburen.nl/>

Bij deze notitie is een bijlage gevoegd met een overzicht van wetenschappelijke rapporten m.b.t. de volksgezondheid.

Er zijn ook argumenten m.b.t.

- Natuur, bijen, andere insecten, vogels, bodemleven
- Grond- en oppervlaktewater, drinkwaterwinning.
- Toenemende resistentie van schimmels tegen de gebruikte middelen. De resistente schimmels vormen een steeds groter gevaar voor de volksgezondheid en wereldwijd overlijden daardoor steeds meer mensen.

Ook hierover is op de site van Aardige Buren veel goede informatie te vinden.

21 februari 2025

Bijlage

Overzicht officiële adviezen en onderzoeken bestrijdingsmiddelen

GGD

'2025', Lopend advies 'GGD Leefomgeving': streef naar een zo laag mogelijke blootstelling aan bestrijdingsmiddelen.

"Woon je dichtbij een akker, boomgaard of bollenveld?

- Eet je groenten of fruit uit eigen tuin? Zoals altijd is het verstandig om groente en het fruit goed te wassen voor je ze eet.
- Voorkom dat je in aanraking komt met de spuitnevel. Is de boer bezig met bespuiten of heeft hij dat net gedaan? Sluit dan je ramen en blijf binnen. Houd ook je huisdieren binnen. Hang de was niet buiten te drogen als er wordt gespoten."

CTGB

2021 CTGB: zorgen over Parkinson

Brief van Ctgb aan EFSA, 9 maart 2021, kenmerk 202103090024. Citaten: (vertaald):

- "Wij willen onze zorgen uiten over een mogelijk verband tussen het gebruik van specifieke pesticiden en de ontwikkeling van de ziekte van Parkinson" en
- "er zijn veel meer momenteel goedgekeurde werkzame stoffen waarvan we niet weten of blootstelling verband kan houden met de ziekte van Parkinson".

RIVM

2018, RIVM: 'Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen'.

Hierin wordt de wetenschappelijke literatuur samengevat, met o.a.:

- P. 3: "[Er] werd in de nabijheid van maisteelt een hogere sterfte aan luchtwegaandoeningen gevonden. We kunnen niet zeggen of het gebruik van bestrijdingsmiddelen hiervan de oorzaak is. Daarnaast viel in de nabijheid van landbouwpercelen een aantal aandoeningen op waarvoor het verband met de hoeveelheid of nabijheid van specifieke gewassen onvoldoende eenduidig was, maar die nader onderzoek verdienen. Het gaat om een hoger geboortegewicht in de nabijheid van zomergerst, de ziekte van Parkinson bij fruitteelt, oogirritaties bij fruitteelt en om leukemie bij afwisselende granen-bieten-aardappelteelt."

- Ook het RIVM concludeert dat meer onderzoek nodig is om het causale verband met landbouwgif te bewijzen.

2019, RIVM: 'Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden' (OBO 1).

Dit is het bewijs dat blootstelling bij omwonenden plaatsvindt:

P.3: "Restanten van bestrijdingsmiddelen die op de onderzochte bollenvelden zijn gebruikt, zijn teruggevonden in de buitenlucht rond woningen in de buurt. Ook in het stof op de deurmat en in het huisstof zaten resten. Daarnaast zijn ze aangetroffen in de urine van omwonenden van bloembollenvelden, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Dit was ook het geval in de urine van mensen die op meer dan 500 meter afstand van agrarische velden woonden. Bij bollentelers en hun gezinsleden zijn hogere concentraties bestrijdingsmiddelen gemeten dan bij andere omwonenden."

2022, RIVM: Paraffineolie is zeer zorgwekkende stof (ZZS)

- "Er zijn 253 gewasbeschermingsmiddelen met een ZZS in de formulering. Het gaat vooral om formuleringshulpstoffen die op de ZZS-lijst staan, maar ook om enkele werkzame stoffen. In het geval van 5 gewasbeschermingsmiddelen gaat het om 3 werkzame stoffen (paraffineolie, flumioxazine, kwartszand)."
- "Paraffineolie (CAS nr 72623- 86-0) staat op de nationale ZZS-lijst omdat het onder bepaalde voorwaarden³⁷ is ingedeeld als kankerverwekkend categorie 1B."

De Gezondheidsraad

2014, De Gezondheidsraad: 'Gewasbescherming en omwonenden'

Eerste officiële erkenning dat uit (buitenlands) onderzoek blijkt dat boeren en omwonenden gezondheidsrisico's kunnen lopen door landbouwgif.

- P. 14-15: "De afgelopen decennia is in binnen- en buitenland veel epidemiologisch onderzoek verricht onder agrariërs. Daarbij zijn geregeld associaties gevonden tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en het optreden van uiteenlopende gezondheidseffecten, zoals een verminderde vruchtbaarheid, diverse vormen van kanker (ook bij het nageslacht) en aandoeningen van het zenuwstelsel. Vooral voor de ziekte van Parkinson en voor leukemie bij kinderen van agrariërs zijn die bevindingen consistent. Buitenlandse bevindingen zijn echter niet zomaar naar de Nederlandse situatie door te trekken en de onderzoeksresultaten uit eigen land dateren van enige tijd geleden."
- P. 15-16: "Epidemiologisch onderzoek naar mogelijke chronische gezondheidseffecten bij omwonenden, dat eveneens vooral in het buitenland is verricht, levert enige aanwijzingen op dat bepaalde aandoeningen wellicht vaker bij deze groep voorkomen."
- Het betreft onder meer effecten op het ongeboren kind, leukemie bij kinderen en de ziekte van Parkinson. Het aantal onderzoeken is echter gering en veel onderzoek kent aanzienlijke beperkingen."
- De Gezondheidsraad concludeert dat onvoldoende bekend is over de blootstelling van omwonenden aan landbouwgif, maar dat uit voorzorg wel maatregelen genomen moeten worden om blootstelling te verminderen (zie p. 18-20, o.a. het voortvarend instellen van spuitvrije zones).
- De raad adviseert ook een blootstellingsonderzoek uit te voeren (dit zal het OBO worden).

2020, De Gezondheidsraad: 'Vervolgadvies gewasbescherming en omwonenden'.

De Gezondheidsraad stelt opnieuw dat er, gebaseerd op internationaal onderzoek, daadwerkelijk gezondheidsrisico's zijn voor omwonenden.

- P. 3: "Uit de internationale epidemiologische literatuur komen aanwijzingen dat gewasbescherming met chemische middelen gepaard kan gaan met gezondheidsschade bij mensen. Zo zijn er verbanden met de ziekte van Parkinson gevonden. Ook is er een verband gevonden tussen prenatale blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. In het onderzoek is de bepaling van de blootstelling echter vaak onnauwkeurig. Daardoor is niet duidelijk hoe groot het risico precies is en welke gewasbeschermingsmiddelen verantwoordelijk zijn. Proefdieronderzoek en onderzoek naar werkingsmechanismen laten zien dat verbanden tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en de ziekte ■■■ Parkinson en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen plausibel zijn."
- De Raad adviseert opnieuw om uit voorzorg maatregelen te nemen om omwonenden te beschermen en om de toelatingsbeoordeling van middelen aan te passen. En (p.4):
- "Streven naar een zo laag mogelijke blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen is het uitgangspunt." De raad noemt hierbij opnieuw spuitvrije zones.
- Opnieuw adviseert de raad dat er aanvullend onderzoek moet komen om (ook in Nederland) de link te kunnen leggen tussen de gevonden blootstelling en daadwerkelijke gezondheidsschade.

2024, De Gezondheidsraad: 'Resistentie ondermijnt de behandeling van schimmelinfecties'.

De Gezondheidsraad wijst expliciet naar hopen plantenresten uit de bollenteelt als bron van resistente schimmels, omdat in de bollenteelt bovenmatig veel fungiciden worden gebruikt. Mensen kunnen ziek worden van deze schimmels, maar de anti-schimmelmedicijnen voor mensen werken dan niet meer, omdat die medicijnen vrijwel identiek zijn aan de landbouw-fungiciden. Als mensen met een verzwakt afweersysteem in aanraking komen met deze resistente schimmels, kan dat dodelijk aflopen.

- Advies p. 5: "Dring er binnen de Europese Unie, en bij voorkeur op mondiaal niveau, op aan dat werkzame stoffen van nieuwe antimycotica (of daaraan nauw verwante stoffen) niet mogen worden gebruikt in fungiciden voor de landbouw of voor andere brede toepassingen, zoals houtconservering. Als dat niet haalbaar blijkt, verlang dan van fabrikanten van nieuwe fungiciden dat ze op voorhand aantonen dat hun middelen geen negatieve invloed zullen hebben op de effectiviteit van antimycotica voor de mens."